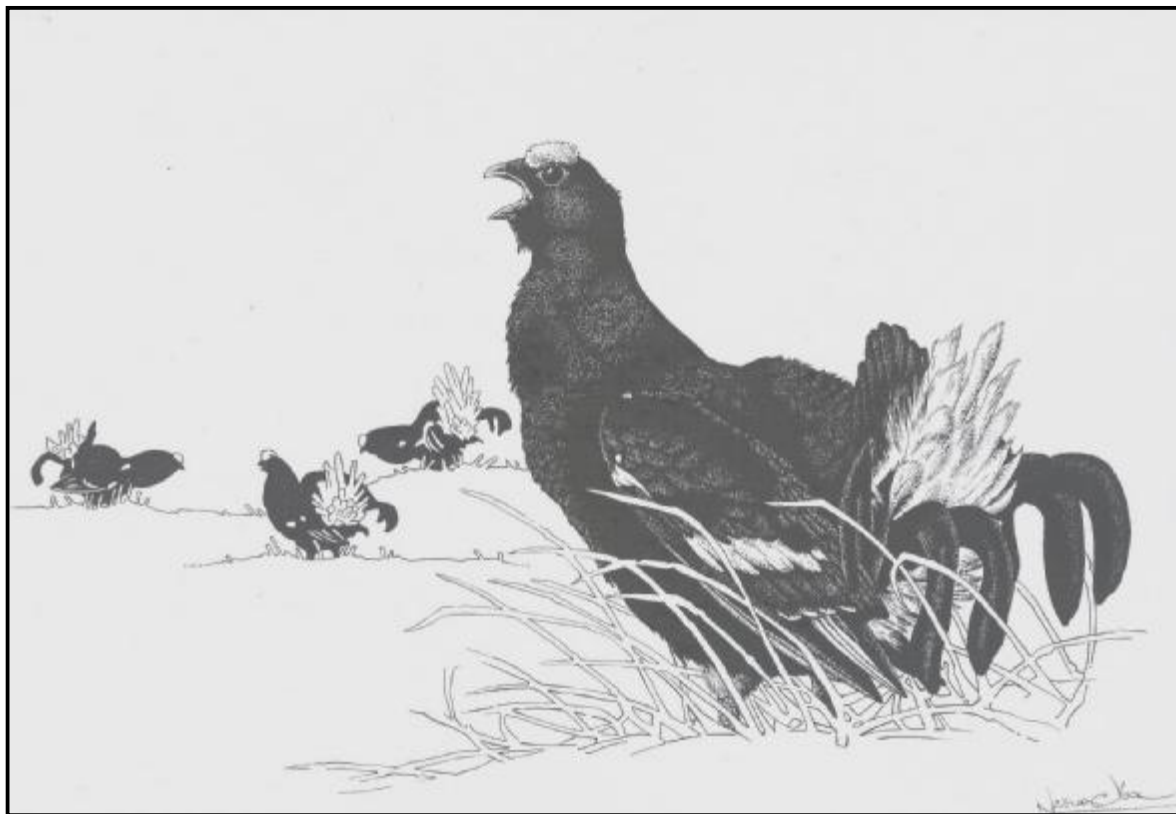

Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích

rok 2006

číslo 2

Editorial

Milí kolegové a přátelé,

do rukou se vám dostává 2. číslo našeho „Zpravodaje Ornitologického klubu při Labských pískovcích“. Je potěšitelné, že do něj přispívá stále více našich členů a já doufám, že tak jako je pro mne, tak i pro vás bude toto číslo příjemným čtením.

Jaký byl rok 2006? Když se ohlédnu zpět za uplynulým rokem, vybaví se mi tři věci. První z nich byla velmi dlouhá a tuhá zima, díky níž jsme mohli na Labi vidět nevídané počty zimujících vodních ptáků s několika pro nás nezvyklými druhy (blíže viz navazující články ve zpravodaji).

Druhou událostí, která mi vyvstane, je pokračování neomluvitelného zabíjení mořských orlů pomocí otrávených návnad.

Počet doložených takto usmrcených orlů již přesáhl číslo 10. V této souvislosti je však nutno podotknout, že se většina

otrávených dravců vůbec nenajde. Zde se opět ukazuje naprostá bezzubost vůči části myslivecké a rybářské veřejnosti, která tyto návnady klade, aniž by se bála, že je někdo z kolegů udá, či bude přistižena. Orel mořský byl také Českou společností ornitologickou vyhlášen jako „Pták roku 2006“. V naší zájmové oblasti také hnízdí 1 pár, ale vlivem dlouhé zimy 2005/2006 s velkou pravděpodobností nezahnízdil, i když se na lokalitě zdržoval.

Třetí událostí byla v médiích do krajnosti vybičovaná kampaň v souvislosti s tzv. „Ptačí chřipkou“. Díky této kampani jsme mohli v televizi vidět evidentně pod tlakem médií zmatené obyvatele, kteří z „preventivních“ důvodů likvidují hnízda nejen jiříček, vlaštovek, ale také např. i čápů. Bohužel marné a s křížkem po funusu bylo dodatečné informování o tom, že z divokého ptáka na člověka nebyl přenos nikdy prokázán (vždy se jednalo o domácí drůbež), že v ČR jsou zcela jiné hygienické a stravovací návyky než v jihovýchodní Asii, kde je nejvíce případů. Smutné pro mne bylo vyslechnout si rozhovor dvou paní v děčínské městské hromadné dopravě, který končil tím, že obě dotyčné paní by všechny ptáky vystřílely a když se to „zeleným“ nebude líbit, tak ať si ty blbý ptáky vezmou domů. V této souvislosti se jeden známý ruský politik nechal slyšet, že „je nutno pomocí zbraní zabránit ptákům v migraci z jihu na sever“. Truchlivé na tom je, že po letech různých ochranných kampaní, osvětových akcí, vysvětlování nutnosti

ochrany přírody, které měly za cíl změnit alespoň částečně postoj veřejnosti k ochraně přírody a zdůraznit její nutnost, přijdou zejména některé televizní stanice s tímto tučným mediálním soustem, kterým mohou strašit veřejnost a tím si zajistit potřebnou sledovanost. No a veškerá osvětová činnost je pryč. Myslím si, že tato kauza nám ukázala, že postoj významné části veřejnosti se oproti minulým stoletím zase až tak zásadně nezměnil.

(Hnízdo orla mořského u Velkého rybníka, Foto: P. Benda)

Česká společnost ornitologická
Lukáš Viktora, tajemník ČSO

O Velikonocích roku 1926 (přesně 5. dubna) se v pražské restauraci „U Bumbříčka“ sešlo 13 předních ornitologů, aby položili základ Československé ornithologické společnosti a zvolili první výbor i jeho předsedu - prof. Jiřího Jandu. Jednatel se stal další významný ornitolog prof. Josef Jirsík. První stanovy společnosti vznikaly zvolna a tak je Ministerstvo vnitra mohlo schválit až v roce 1928.

Od samých počátků se v ČSO setkávali nadšení amatéři i profesionální zoologové, aby ve svých aktivitách spojovali dva nejvýznamnější zájmy – výzkum ptactva i jeho ochranu. Naplňovali tak bezezbytku motto, které jsme u příležitosti 80. jubilea ČSO v roce 2006 použili – **Srdcem a rozumem !**

Významnou roli v jejím dalším směřování sehrál i vznik Kroužkovací stanice v roce 1934, která působila při ČSO až do roku 1965, kdy se stala jedním z oddělení Národního muzea.

Dnes je ČSO s více než 2500 členy největší nevládní neziskovou organizací svého druhu otevřenou všem zájemcům o pozorování, ochranu a výzkum ptáků.

Prostřednictvím kampaní „Pták roku“ a „Významné ptačí území roku“ seznamuje širokou veřejnost se svými aktivitami. Za

přímé účasti veřejnosti probíhají každoročně po celé zemi „Vítání ptačího zpěvu“ (první květnový víkend) a „Festivaly ptactva“ (první říjnový víkend), které jsou jeden rok organizovány jako kontinentální a následující rok jako světové.

Ptáci jsou nejmobilnější skupinou živočichů a nerespektují státní hranice. Je proto nutné jim zajistit nejen vhodná hnízdiště, ale také dostatek tahových zastávek a shromaždišť, stejně jako území pro zimování, často vzdálených tisíce kilometrů od evropského kontinentu. Jediná cesta k jejich účinné ochraně proto vede přes zahraniční spolupráci.

Zásadní rozvoj zahraniční spolupráce nastal v posledních dvou desetiletích. ČSO je od roku 1994 národním partnerem **BirdLife International**, celosvětového sdružení národních organizací, zabývajících se ochranou ptáků a jejich prostředí. BirdLife je nástupnickou organizací Mezinárodní rady pro ochranu ptáků (ICBP), založené v roce 1922.

Cílem BirdLife, které má partnerské organizace ve více než stovce zemí světa, je zabránit vyhubení jakéhokoliv ptačího druhu na Zemi, snížit počet ohrožených druhů ptáků, chránit území a stanoviště, která mají pro život ptáků zásadní význam a přispět k udržení celosvětové biologické rozmanitosti a k udržitelnému využívání přírodních zdrojů.

ČSO je zapojena do mnoha aktivit na evropské i světové úrovni, zaměřených především na ochranu ptáků. Koordinuje nebo se podílí na nejvýznamnějších výzkumných projektech, jakými jsou např. Monitoring druhů ptáků z Přílohy I. Směrnice o ptácích EU, Jednotný program sčítání ptáků, Zemědělství a rozvoj venkova (zaměřený na propagaci přírodně

blízkého hospodaření na národní úrovni v zemích EU), podílí se na sledování hnízdního i zimního rozšíření ptáků ČR, Mezinárodním sčítání vodního ptactva, koordinuje mezinárodní program Celoevropského monitoringu běžných druhů ptáků (PECBM). Významně se podílí na činnosti Kroužkovací stanice Národního muzea. Dnes je naprostá většina držitelů kroužkovacích licencí jejími členy. V rámci programu „Volná křídla“ bojuje proti všem druhům kriminality páchané na ptácích, ať už je to ilegální obchod s ptáky, jejich ilegální lov nebo trávení.

ČSO je autorem myšlenky tzv. patronátních skupin, které pečují o nejcennější ptačí lokality v rámci mezinárodního programu „Významná ptačí území“, nově zařazená jako ptačí oblasti do soustavy NATURA 2000.

Bohatá je rovněž publikační činnost, zahrnující jak monografické práce a nespočet propagačních materiálů, ale také periodické tituly, z nichž nejstarší je ornitologický časopis *Sylvia*, vycházející od roku 1936. ČSO pořádá konference, organizuje přednášky a exkurze do ornitologicky atraktivních území, připravuje kurzy a workshopy různého zaměření.

Severočeská pobočka ČSO a "terénní praktika"

Petr Lumpe

Členská základna severočeské pobočky se pomalu rozrůstá, v současnosti má rovných 87 členů. Ti se v roce 2006 zapojili prakticky do všech aktivit České společnosti ornitologické, které jsou zaměřeny hlavně na monitoring ptáků - vždyť kdo jiný by měl sledovat ptačí populace než ti, kteří k nim mají nejbližší.

Abychom podpořili aktivitu i znalosti našich členů, pořádá pobočka od roku 2004 jakási "terénní praktika", kde se schází ornitologové z různých regionů a různého zaměření, aby se podělili s ostatními o své zážitky a zkušenosti. Zúčastňují se jak zkušení "staří psi", tak natěšení začátečníci, protože každý si tu přijde na

své a svým způsobem si tu každý dělá co mu vyhovuje. Kroužkovatelé mají v okolí natažené sítě, teréňáci pobíhají po jizerských hřebenech, starší generace brousí kolem chalupy, ostatní čekají, co se přinese od sítí. Pokud přeje počasí, tj. nikoliv že je hezky, ale přesně naopak, zkouší se noční odchyt na světlo. Zejména adepti na kroužkovací licenci si přijdou na své - zblízka se podívají na četné druhy (v roce 2006 to bylo 24 druhů a celkem 437 ptáků) a zjišťují drobné rozdíly při určování stáří a pohlaví jednotlivých druhů. I zkušenější se poučí o ptácích, kteří se např. v nížinách nechytají.

Tato akce se koná v atraktivním prostředí Jizerských hor, přímo v obci Jizerka, která poskytuje veškeré zázemí, snad kromě obchodu. Jsou tu i hospody, kam se dá jít na oběd nebo večer na pivo. Ubytování je zajištěno na terénní stanici Severočeského muzea v Liberci za symbolickou cenu a kromě asi 15 postelí je tu i dostatek místa na zemi pro nepřihlášené účastníky s karimatkou a se spacákem. Je to akce určená sice členům pobočky, ale přístupná i veřejnosti, takže je možné přijet třeba s rodinou.

Akce se koná většinou kolem poloviny září a trvá týden. Kdo nemůže na týden, přijede jen třeba na víkend, podívá se jak se chytá, co zrovna nejvíce protahuje a rozmyslí si, jestli se třeba nevyplatí vzít si na příští rok dovolenou. Vždyť v loňském roce troubili např. intenzivně jeleni a bylo slyšet i tokající tetřívky. Termín na rok 2007 byl stanoven na 22. - 29. září. Pokud byste chtěli zavítat, je lepší kontaktovat někoho z organizátorů (Martin Pudil: martin.pudil@muzeumlb.cz nebo Petr Lumpe: lumpe@muzeum-melnik.cz, tel. 728 158 417), neboť potřebujete povolení k vjezdu a je dobré vědět, zda na vás zbyde postel.

Víme, že Jizerské hory jsou pro mnohé poněkud z ruky, ale je to místo, kam se dá dojet autem, kde se dá ubytovat, kde člověk nezahyne hladu i když doma zapomene jídlo (na stanici lze vařit) a především je všude kolem krásná příroda s

protahujícími ptáky. Proto věříme, že se v Jizerkách časem potkáme i s "děčínskými" ornitology.

Klubové akce v roce 2006

Pavel Benda

Klubová schůze

Dne 14.1.2006 proběhla schůze členů klubu tentokrát na Správě Národního parku České Švýcarsko v Krásné Lípě.

Kroužkování břehulí říčních

Dne 13.7. proběhla klubová akce zaměřená na kroužkování hnízdících břehulí říčních v Děčíně, které se zúčastnilo 6 členů. Celkem se podařilo okroužkovat 6 břehulí, z toho 5 u Vilsnice a 1 u Atlantiku.

(Foto: M. Rohlík)

Vítání ptačího zpěvu na Děčínsku

V roce 2006 proběhlo vítání ptačího zpěvu na dvou místech. Původně se u nás s touto akcí nepočítalo, ale na poslední chvíli se jich ujal jako průvodce Pavel Benda.

První proběhla 6.5. v prostoru Libouchec – Modrá ve spolupráci s organizací Přátelé přírody v Ústí nad Labem. Tato trasa byla vybrána cíleně, neboť je zde plánována výstavba

dálničního přivaděče. Zúčastnilo se jí celkem 10 osob a bylo pozorováno 35 druhů ptáků ve 132 kusech. Trasa vedla velmi zajímavou, převážně zemědělsky obhospodařovanou krajinou, s polními lesíky, loukami, keřovými porosty, pastvinami a prameništi.

Druhá akce proběhla o týden později 13.5. ve spolupráci se Správou Národního parku České Švýcarsko a byla situována do oblasti Krásná Lípa – Velký rybník – rybník Světlík. Zúčastnilo se jí 12 osob a bylo pozorováno celkem 37 druhů ptáků ve 104 jedincích.

Sčítání zimujících vodních ptáků

To proběhlo v rámci celostátního sčítání dne 15.1. a 16.4. Zúčastnilo se celkem 8 členů a v prvním termínu byly sčítány následující lokality – Zámecký rybník v Děčíně, Labe od hranice okresu po Hřensko, Ploučnice v Benešově nad Ploučnicí. V tomto termínu bylo pozorováno celkem 15 druhů ptáků v 1482 jedincích. V druhém dubnovém termínu byly sčítány tyto lokality – Zámecký rybník v Děčíně, rybníky ve Staré Olešce, Nové Olešce, Karlovce, Markvarticích a Labe od hranice okresu po Hřensko (také 15 druhů ptáků v 260 kusech).

Odchyt ptáků do ornitologických sítí u

Libouchce

Akce se dne 27.5. zúčastnili 3 členové. Bohužel díky mimořádně silnému větru,

nebyla příliš úspěšná. Podařilo se odchytit pouze pěníci pokrovní, která však záhy uletěla ...

Klubová exkurze

Dne 1.5. proběhla klubová exkurze na atraktivní lokality Velký rybník a rybník Světlík. Zde jsme pozorovali, kromě jiných, jeřáby popelavé, orla mořského a min. 2 volavky bílé. Cestou do Děčína jsme udělali zastávku ještě u Velkého rybníka u Karlovky, kde bylo možno pozorovat pár ostralek štíhlých. Akce se zúčastnili 3 členové.

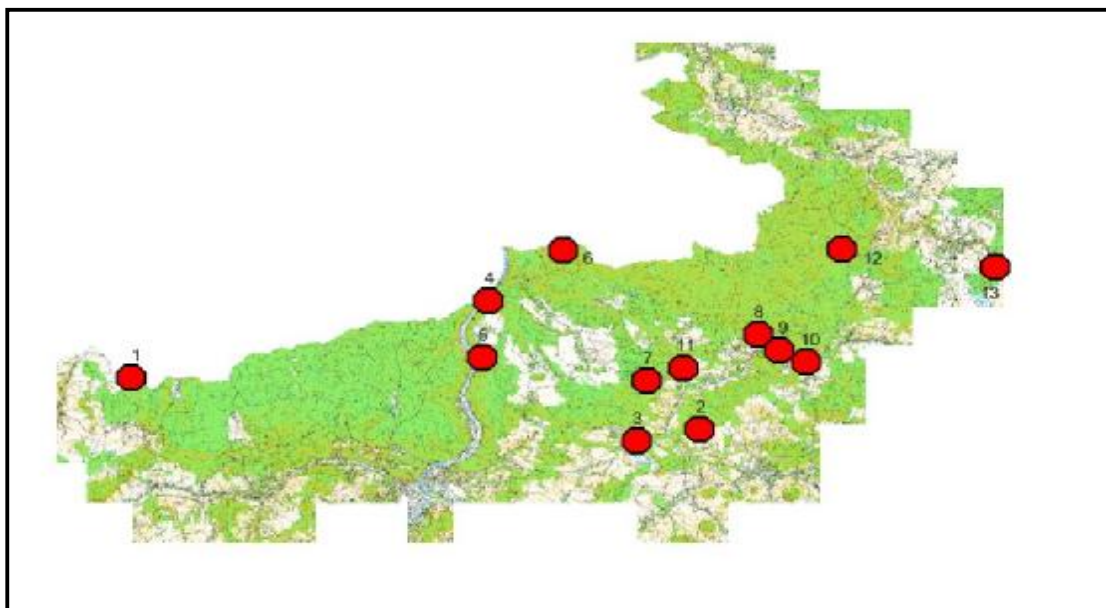
Výsledky monitoringu Ptačí oblasti

Labské pískovce 2006

Pavel Benda, Václav Šena

V tomto roce byly monitorovány následující druhy s těmito výsledky:

- sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*) – 9 obsazených hnízdišť, z toho 2 neúspěšná hnízdění, vyvedeno celkem rekordních 19 mláďat,
- sýc rousný (*Aegolius funereus*) – na 13 liniích zjištěno celkem 16 houkajících samců,
- výr velký (*Bubo bubo*) – zjištěno celkem 13 teritorií (viz mapa orig. J. Šmucar)
- kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*) – na 13 liniích zjištěno celkem 16 houkajících samců,
- čáp černý (*Ciconia nigra*) – dvě

nalezená hnízda a tři obsazená hnízdiště (bez nálezu hnízda). Na těchto dvou hnízdech bylo okroužkováno celkem 9 mlád'at speciálními odečítacími kroužky.

Monitoring dalších druhů

Pavel Benda

V naší oblasti hnízdí ještě celá řada dalších zajímavých a velmi vzácných druhů ptáků, z nichž některým se systematicky věnujeme každý rok.

- jeřáb popelavý (*Grus grus*) – v oblasti Velkého rybníka a rybníka Světlík byly v roce 2006 zaznamenány 3 páry;
- sýček obecný (*Athene noctua*) – monitoring probíhá v rámci celostátního mapování sýčků. V roce 2006 bylo kontrolováno celkem 7 lokalit (6 x paneláková sídliště v Děčíně a 1 x panelákové sídliště v Jílovém u Děčína). Sýčci byli zjištěni na 3 lokalitách v celkovém počtu 5 volajících samců, resp. párů (Staré město – 2 volající samci, Boletice – 2 volající samci a Želenice – 1 volající samec). Václav Šena zde natočil několik unikátních záběrů.
- tetřívek obecný (*Tetrao tetrix*) – monitoring probíhá v oblasti Děčínského Sněžníku – Ostrova – Tisé – Petrovic a Rájce. Bohužel v letošním roce již nebyl po předchozích rapidních úbytcích způsobených zarůstáním vhodných lokalit, zjištěn žádný tokající tetřívek.
- břehule říční (*Riparia riparia*) – hnízdění 2 párů na pravém břehu Labe v drenážních rourách v nábrežní zdi u Atlantiku, cca 10 párů v drenážních rourách na levém břehu Labe v tělese silnice Děčín – Ústí nad Labem, minimálně 1 pár na pravém břehu Labe v areálu Loděnice v Křešicích. Břehule byly také pozorovány v zimním přístavu v Rozbělesích, ale hnízdění se prokázat nepodařilo.
- strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*) – na lokalitě Vrabinec jsme

dne 2.4. s Václavem Šenou zjistili 11 párů. Václav Šena zde kamerou pořídil řadu unikátních záběrů. Další pár byl zjištěn na lokalitě Nebočady – Smordov. Dne 28.1. byl jeden ex. pozorován v Březinách (Šmucar) a 11.6. 1 ex. v Ludvíkovicích (Horyna).

Zimující ptactvo na dolním Labi v lednu 2006

Vladimír Čeřovský, regionální koordinátor
IWC pro severní Čechy

Rok uplynul a já mohu váženým čtenářům předložit další výsledky z programů Mezinárodního sčítání vodních ptáků a Mezinárodního sčítání nocovišť kormorána velkého, tentokrát z ledna 2006. V předchozím čísle Zpravodaje, kde byla publikována data z ledna 2005, jsem se snažil shrnout základní informace o obou mezinárodních programech - proč, kde a kdy se ptáci sčítají a jaká je situace v ČR a v severních Čechách. Přestože se nerad opakuji, dovolím si pro zcela nezasvěcené čtenáře znovu zopakovat alespoň to nejdůležitější:

Mezinárodní sčítání vodních ptáků (The International Waterbird Census – zkr. IWC) je mezinárodní monitorovací program, který probíhá na území ČR již od roku 1967. Hlavním cílem programu je monitoring početnosti vodních ptáků na základě konstantní metodiky. Získané údaje jsou využívány pro stanovení velikosti populací jednotlivých druhů, vysledování jejich změn a k vytipování mezinárodně významných lokalit vodního ptactva, včetně navržení opatření k jejich ochraně. Program také usiluje o šíření obecného povědomí o významu vodních ptáků a jimi obývaných biotopů.

V současné době je Mezinárodní sčítání vodních ptáků organizováno ve více než 100 státech 5 kontinentů. V ČR stejně jako v ostatních evropských státech probíhá vždy v polovině ledna. Kromě toho je u nás organizováno sčítání vodních ptáků v říjnovém a dubnovém termínu, které přináší další cenné údaje nejen o

početnosti protahujících ptáků, ale i o početnosti našich hnízdních populací.

V lednu 2006 proběhlo Mezinárodním sčítání vodních ptáků v ČR na 510 lokalitách, bylo zjištěno celkem 54 druhů ptáků v souhrnném počtu 160855 exemplářů.

Podrobnější informace, včetně metodiky sčítání, naleznou zájemci na webové stránce IWC <http://www.iwccz.wz.cz>. Pomocí této webové stránky se také může každý zájemce přihlásit ke sčítání dosud neobsazených lokalit, jejichž seznam je zde průběžně aktualizován.

ČR se také od roku 2001 pravidelně zapojuje do programu Mezinárodního sčítání nocovišť kormorána velkého, který probíhá ve stejném termínu jako Mezinárodní sčítání vodních ptáků, tj. v polovině ledna. Narozdíl od něho se ale provádí v podvečerních hodinách a na předem vytipovaných shromaždištích, které využívají kormoráni k nocování. Kromě lednového termínu, který je mezinárodní, se v ČR provádí sčítání každý měsíc od října do března.

Tab. 1: Souhrnné výsledky Mezinárodního sčítání vodních ptáků na Labi v úseku Ústí n.L.-zdymadla až Hřensko-státní hranice (13.-15.1. 2006):

Druh	(♂)	(♀)	Σ
Potápka malá (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	-	-	10
Kormorán velký (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	-	-	367
Volavka popelavá (<i>Ardea cinerea</i>)	-	-	17
Labuť velká (<i>Cygnus olor</i>)	-	-	19
Hvízdák eurasijský (<i>Anas penelope</i>)	2	0	2
Kachna divoká (<i>Anas platyrhynchos</i>)	696	566	1262
Polák velký (<i>Aythya ferina</i>)	18	7	25
Polák chocholačka (<i>Aythya fuligula</i>)	20	8	28
Morčák velký (<i>Mergus merganser</i>)	85	56	141
Slípka zelenonohá (<i>Gallinula chloropus</i>)	-	-	1
Lyska černá (<i>Fulica atra</i>)	-	-	302
Racek stříbřitý/bělohavý (<i>Larus argentatus/cachinnans</i>)*	-	-	49

Racek chechtavý (<i>Larus ridibundus</i>)	-	-	31
Ledňáček říční (<i>Alcedo atthis</i>)	-	-	1
Celkem na úseku			2255

* odlišení druhů *L. argentatus* a *L. cachinnans* je v praxi velmi komplikované

Tab. 2: Souhrnné výsledky Mezinárodního sčítání nocovišť kormorána velkého na Labi v úseku Litoměřice až Hřensko-státní hranice (15.1. 2006):

Nocoviště	Σ	Sčítatel
Hřensko	0	Benda P.
Prostřední Žleb	202	Benda P.
Nebočady	0	Benda P.
Přerov	31	Čeřovský V.
Velké Březno	112	Čeřovský V.
Svádov I	4	Čeřovský V.
Svádov II	125	Čeřovský V.
Trmice	13	Čeřovský V.
Libochovany	0	Vlček R.
Lovosický ostrov	416	Vlček R.
Píšťanské jezero	0	Vlček R.
Celkem	903	

Závěr - hodnocení

Už při letném porovnání výsledků s rokem 2005 zjistíme, že výsledky z roku 2006 jsou znatelně bohatší, především co do počtu jednotlivých druhů. Mnohonásobný nárůst početnosti je nápadný především u morčáka velkého, ale i u poláka chocholačky či racka stříbřitého/bělohavého. Výrazný nárůst nelze přehlédnout také u kachny divoké a poláka velkého, v menší míře i u lisky černé. U ostatních druhů byly zaznamenány počty zhruba srovnatelné, pokles byl zaznamenán pouze u racka chechtavého a volavky popelavé (cca o ½).

Nově byly zaznamenány 2 druhy – slípka zelenonohá a hvízdák eurasijský, přičemž právě hvízdáka lze považovat za „raritu“ (v ornitologické hantýrce „špek“), neboť s touto kachnou se při zimním sčítání setkáváme jen velmi vzácně. Celkově bylo zjištěno 14 druhů vodních ptáků, tj. o 2 druhy více než v předchozím

roce. Zarážející je pokračující absence hohola severního, který jinak patří k těm početněji a pravidelně zimujícím druhům „severských“ kachen.

Také počty zjištěných kormoránů na nocovištích jsou téměř dvojnásobné než v roce 2005. I nadále zůstávají neobsazena tradiční nocoviště v Nebočadech a ve Hřensku. Nově bylo objeveno nocoviště u Libochovan, které ale bylo v době lednového sčítání neobsazeno.

(Foto: J. Šmucar)

Početní stavy vodní avifauny v lednu 2006 představují v celkovém souhrnu přibližně dvojnásobný nárůst oproti roku 2005. Nárůst se týká většiny druhů, u některých druhů je nárůst enormní (např. morčák velký). Hlavním důvodem je pravděpodobně vývoj teplot v lednu 2006 - tento měsíc byl výrazně chladnější než tentýž měsíc v roce 2005, kdy byla průměrná měsíční teplota v Ústeckém kraji 3,0 °C nad normálem! Mrazivé počasí v rámci Evropy (především severní) způsobuje přesun severských populací směrem k jihu, čímž se k nám dostává velké množství ptáků. S nárůstem početnosti je pak spojeno i bohatší druhové spektrum, neboť se ve střední Evropě objevují některé typicky severské druhy, které se sem při teplých zimách nedostávají. Dalším umocňujícím faktorem jsou zamrzlé stojaté vody, které nutí vodní avifaunu k přesunům na tekoucí nezamrzající vody, kde pak dochází k jejich koncentraci na relativně malém (pro sčítatele tedy přehledném a dostupném)

území. V našem regionu je takovým místem právě řeka Labe.

Použité zdroje

- webová stránka IWC (<http://www.iwccz.wz.cz>)
- archiv výsledků – databáze AOPK ČR – stř. Ústí n.L.

Ornitologické střípky 2006:

sestavil Pavel Benda

- Ø 1.1., jikavec severní, 1 samec, Benešov nad Ploučnicí (Kopecký)
- Ø 7.1., čečetka zimní, 3 kusy, Benešov nad Ploučnicí (Kopecký)
- Ø 10.3., racek bouřní, 3 kusy, Labe – Boletice (Benda)
- Ø 23.3., hvízdák euroasijský, 37 kusů, Labe – Dolní Žleb (Benda)
- Ø 8.4., lžičák pestrý, 6 samců a 5 samic, Stará Oleška (Benda)
- Ø 14.5., kopřivka obecná, hnízdo se 7 vejci – první prokázané hnízdění pro Labské pískovce, Stará Oleška (Benda)
- Ø 8.5., skřivan lesní, 1 zpívající samec, Bynovec (Horyna)
- Ø 12.5., lžičák pestrý, 2 samci, Velký rybník – Rybniště (Benda, Šena)
- Ø 12.5., chřástal vodní, min. 5 volajících samců, Velký rybník – Rybniště (Benda, Šena)
- Ø 14.5., pochop rákosní, hnízdo s 5 vejci, Stará Oleška (Benda)
- Ø 16.5., slavík obecný, zpívající samec, Janská (Benda)
- Ø 30.6., kopřivka obecná, kachna + 2 kachňátka, Velký rybník u Karlovky (Benda, Šena)
- Ø červen, bramborníček černohlavý, hnízdění 1 páru, Stará Oleška (Benda)
- Ø červen, luňák červený, hnízdění 1 páru, Stará Oleška (Benda)

Náš klub na webu

Pavel Benda

Tak už nějaký ten rok žijeme v 21. století. To samozřejmě přináší řadu změn, z nichž některé jsou dokonce pozitivní. Jednou z nich je zavádění nových způsobů komunikace. I náš klub se vrhl do tohoto

informačního toku a výsledkem je, že máme možnost prezentovat se na internetových stránkách v rámci webových stránek CHKO Labské pískovce (www.labskepiskovce.ochrana.prirody.cz). Zde je odkaz na náš ornitologický klub, ve kterém naleznete tyto rubriky – seznam členů, ornitologická pozorování, časopis, zápisy, fotogalerie, rozšíření ptáků v Labských pískovcích, Ptačí oblast Labské pískovce a bibliografie. Naleznete zde také seznam všech zjištěných druhů ptáků na území Labských pískovců rozdělených podle toho zda se jedná o NP nebo CHKO. Některé rubriky ještě nejsou zcela naplněny, u jiných bude probíhat průběžná aktualizace. Předpokládám, že nejvýznamnější a nejčastěji sledovaná rubrika bude „ornitologická pozorování“ a rubrika „fotogalerie“. Za zprovoznění rubriky ornitologická pozorování je nutno velmi poděkovat našemu členovi **Miroslavu Půlpánovi**, který její zprovoznění sponzorsky zajistil. Zde bude možno aktuálně doplňovat a sledovat záznamy o zajímavých ornitologických zjištěních z našeho regionu.

Dvě významná zimoviště vodního ptactva v Děčíně

Vladislav Kopecký

První z nich, Zámecký rybník, je vodní plocha v zastavěné městské části Děčín. Díky protékajícímu náhonu zůstává po většinu zimního období část hladiny volná a poskytuje tak vhodné podmínky pro zimování vodních ptáků. Významným faktorem ovlivňujícím zdejší vysoký počet jedinců je časté přikrmování od děčínských obyvatel.

V zimním období jsou stálými hosty v počtu až několika desítek kusů labutě velké, kachny divoké, lysky černé. Pravidelně se zde setkáme s několika jedinci poláka chocholačky a poláka velkého. Téměř každou zimu jsou zde pozorováni hohol severní a potápka malá. Ještě v nedávné době patřil mezi stálé

hosty racek chechtavý, jehož výskyt v posledních let patří mezi rarity.

Vedle obvyklých druhů nás při návštěvě Zámeckého rybníka občas překvapí i zcela nečekaný výskyt ptáků, kteří se vyskytují v ČR jen zřídka. V minulosti byla na tomto rybníku pozorována labuť zpěvná. V lednu 2006 zde byl zaznamenán výskyt hvízdáka euroasijského. Zatím posledními vzácnými hosty byli v lednu letošního roku samec ostralky štíhlé a samec čírky obecné.

Druhým z významných zimovišť je ústí řeky Ploučnice a jeho blízké okolí. Při každé návštěvě v zimním období, pokud není příliš vysoký stav vody, můžeme pozorovat labuť velkou, kachny divoké, lysky černé, kormorány velké. V chladnější části zimy využívá tuto lokalitu k zimování morčák velký. Bylo zde napočítáno i přes 20 jedinců. Dalšími druhy, s kterými se zde občas setkáváme, jsou potápka malá, polák chocholačka, polák velký, racek stříbřitý/bělohavý, racek chechtavý, racek bouřní, volavka popelavá. Několikrát byl pozorován hohol severní. Při troše štěstí spatříme při ústí náhonu prolétajícího ledňáčka říčního, či skorce vodního. Příležitostně se zde vyskytuje slípka zelenonohá, část zimy 2005 zde strávila i potápka roháč. Tento druh zde byl pozorován i v minulosti.

(Hvízdák euroasijský, Foto: J. Šmucar)

I zde je možno se občas setkat s neobvyklými druhy. Příkladem mohou být dva samci hvízdáka euroasijského

v lednu 2006. Po zámrazu větší části hladiny Zámeckého rybníka sem přelétl samec ostralky štíhlé.

Ze starších údajů vyplývá, že na této lokalitě byly pozorovány i další vzácné druhy vodního ptactva. Severská kachna hoholka lední byla zaznamenána v roce 1897. V letech 1955 a 1956 je uváděn výskyt potáplice severní, v roce 1965 morčáka malého a v roce 1976 potáplice žlutozobé. V roce 1985 zde byl zastížen polák malý. V témže roce bylo pozorováno několik exemplářů lžičáka pestrého.

Holub doupňák

Václav Šena

V letech 2004 a 2005 jsem se se svým kolegou Miroslavem Malým zaměřil na monitoring, kroužkování a hnízdní dokumentaci populace holuba doupňáka ve Šluknovském výběžku. Kontroly jsme prováděli ve starých bukových porostech na vybraných lokalitách. Jednalo se o vrch Vlčice u Šluknova, Rybničná u Šluknova, hraniční pás u Rožan, Doubice, Vápenný vrch u Krásné Lípy, Rybniště, Vlčí Hora, Kyjov a porosty na lokalitě Šébr. V roce 2004 bylo okroužkováno 21 mlád'at ve 12 dutinách po datlovi černém. V roce 2005 bylo okroužkováno 67 mlád'at ve 40 dutinách po datlovi černém. Celkem tedy 88 mlád'at. V 36 případech měli páry po dvou mlád'atech a v 16 po jednom mláděti. Nejúspěšnější byly první snůšky, které začínaly už v první dekádě března, naopak ve třetích snůškách byla poměrně velká úmrtnost mlád'at. Úspěšnost vyvedení byla ovlivňována také počasím. Při silných a dlouhotrvajících deštích docházelo k utonutí mlád'at v dutinách situovaných na návětrnou stranu. Predace kunou nebyla zjištěna i když pár doupňáků hnízdil jen několik málo metrů od kunou obsazené dutiny. Obdrželi jsme již také zpětná hlášení. Bohužel vždy se jedná o kusy ulovené na honech! První byl zastřelen 3.11.2005 ve Francii, Landes, Saint Sever, EX 89690, po 139 dnech od okroužkování, uletěl 1383 km. Druhý zastřelen také ve Francii, Landes, Urgons 26.10.2006, EX

89681, uletěl 1382 km, také po 139 dnech. Třetí zastřelen ve Španělsku 9.10.2005 po 158 dnech od okroužkování, EN 479, uletěl 1485 km. Dne 10.06.2006 jsem našel na lokalitě Vlčice kostru loňského mláděte, kroužkovaného 09.06.2005 na Rybničné u Šluknova, uletělo cca 8 km od hnízda. Dne 26.4.2006 byla v jedné dutině nalezena snůška 4 vajec, která byla opuštěná a zastydlá. Uvnitř vajec se nacházela uhynulá plně vyvinutá embrya cca 1 – 2 dny před vylíhnutím. Podle mého názoru se mohlo jednat o snůšku 2 samic! Závěrem lze říci, že holub doupňák je ve Šluknovském výběžku, na lokalitách s dostatečným počtem dutin po datlu černém, celkem běžným druhem. Vyvěšené hnízdní budky nevyhledává. Obsazena byla pouze v jednom případě, ale hnízdění však bylo neúspěšné (byla nalezena dvě uhynulá mlád'ata stará asi sedm dní). Pro holuba doupňáka je zcela zásadní ochrana bukových porostů! Sám jsem zaznamenal pokácení doupňáka buku, a to přímo v hnízdní době!

Čejka chocholatá

Václav Šena

Dne 2.4.2006 jsem provedl kontrolu lokality Skřivánčí pole u Krásné Lípy. Na osetém poli prováděl zásunbní lety pár čejek chocholatých. Hnízdní lokalitu tvořily pásy vojtěšky, které se střídaly s pásy zasetých obilovin. Při kontrole 6.4. jsem pozoroval dokonce již dva páry čejek. Dne 16.4. seděla jedna čejka z páru na hnízdě a druhá se zdržovala poblíž. Druhý pár zde již nebyl zjištěn. Kontrolu snůšky jsem neprováděl z důvodu častého výskytu krkavců. Sedící ptáky jsem sledoval pomocí dalekohledu. Bohužel i přes snahu domluvit se s majitelem, byla provedena orba a hnízdo bylo zničeno. Pár však na lokalitě zůstal a 5.5. jsem pozoroval páření na uvlačeném poli. Při další kontrole 22.5. jeden z páru útočil na hřivnáče a hlasitě se ozýval. Konkrétní umístění hnízda jsem z důvodu jeho ochrany nehledal, protože se zde pravidelně vyskytoval pár krkavců, ale bylo umístěno v pásu vzrostlé vojtěšky.

Další kontrolu jsem z nedostatku času již neprovedl. Pevně věřím, že druhé hnízdění bylo úspěšné a že se čejky opět na Skřivánčí pole vrátí. V minulosti zde již svá mláďata vyvedly.

Hnízdění lejska bělokrkého (*Ficedula albicollis*) v Děčíně na Kvádrberku

Miroslav Rohlík

V květnu loňského roku (hnízdění sledováno od 11.5. – 2. 6. 2006) jsem náhodně objevil pár lejsků bělokrkých na kopci Kvádrberk u Děčína. Zahníždili v torzu starého buku, ve vydlabané dutině po strakapoudovi, ve výšce kolem 5 m. Vletový otvor byl částečně zakryt odchlíplou kůrou. Hnízdo se nacházelo u dost frekventované lesní cesty, a přesto to lejskům zřejmě moc nevadilo.

(Hnízdní strom, Foto: M. Rohlík)

Sameček lovil v okolí hmyz a pravidelně krmil samičku na hnízdě. Potravu sbíral nedaleko hnízdě. Občas sedával na velkém choroši pod hnízdem a po chycení hmyzu se vracel zpět na místo. Po vylíhnutí mladých se zvyšovala frekvence a oba rodiče krmili v kratších a kratších intervalech. Vše jsem se snažil

zaznamenat na kameru, ale výlet mladých jsem propásl (literatura uvádí výlet mladých brzy ráno). Toto místo je přímo ideální k pozorování, takže se těším na jarní přilet lejsků. Letos bychom chtěli rozvěsit po Kvádrberku budky pro další páry, protože v okolí hnízdě byl pozorován ještě jeden pár a tak je naděje, že zahníždí další.

(Samec lejska bělokrkého, Foto: M. Rohlík)

Praktická opatření na podporu vybraných ptačích druhů, realizovaných v roce 2006 v rámci Programu péče o krajinu (PPK).

Vladislav Kopecký

Tak jako v předchozích letech byla v roce 2006 část finančních prostředků z PPK věnována opatřením zaměřeným na podporu vybraných ptačích druhů.

Ochrana hnízd sokola stěhovavého před rušením či případně vykradením

V tomto roce byla střežena dvě hnízda v kaňonu Labe a dále hnízdo v Ostrově.

Shrnutí humusové vrstvy v připravovaném ZCHÚ Vřesoviště u Bynovce, likvidace třtiny křovištní a kosení a odstraňování náletu

Důvodem pro vyhrnutí humusové vrstvy z části pozemku bylo vytvoření písčitých ploch s řídkou vegetací. Stanoviště tohoto charakteru využívá ke svému hnízdění skřivan lesní. Na tento biotop je rovněž vázána celá řada vzácných a ohrožených druhů hmyzu. Dalším krokem byla redukce třtiny křovištní

postřikem selektivním herbicidem Galant super a kosení části pozemku.

Výroba a instalace hnízdních budek pro morčáka velkého

Po instalaci 10 ks speciálních hnízdních budek v roce 2005 bylo o rok později vyrobeno dalších 10 ks a instalováno do kaňonu řeky Labe mezi Děčínem a Hřenskem. Došlo tak k zahuštění hnízdních příležitostí pro tyto severské potápivé kachny.

Výroba a instalace hnízdních budek pro lejska bělokrkého a některé další druhy pěvců

Cílem tohoto opatření bylo vytvoření hnízdních příležitostí pro lejska bělokrkého, který v roce 2006 zahnízdil na Stoličné hoře. Tyto budky budou využívány i dalšími druhy pěvců. Celkem bylo vyrobeno a instalováno 20 budek.

Vzpomínky

Petr Šprojcar

Zhruba od roku 1957 jsem se jako 9letý kluk začal seznamovat hlouběji s okolní přírodou. Vděčím za to svému dědovi, který byl mým průvodcem po revíru, ve kterém vykonával myslivost. Bylo to v katastru MS Rozhledna Boletice n/L., který se zhruba rozkládal od Těchlovic (Ptačí důl – Vrabinec) po hranice s Heřmanovem. Nejvíce mne zajímali drobní pěvci, ale jeho zásluhou jsem poznával vše, co v tomto revíru bylo k vidění.

Cestou ze Starého města do vesnice Chlum bylo nespočet králíčích nor. Mimo králíků zde byli, jak na pasekách, tak i přímo v lese, k vidění nádherně zbarvení zajáci „polňáci“. Obzvláště ti v lese byli opravdoví krasavci. Lišek a jezevců nebylo v tu dobu mnoho. Byla to pro myslivce a jejich psy „norníky“ škodná. Stejně tak tomu bylo i s jestřáby a všemi ostatními dravci. Jsem opravdu rád, že dnes už tomu tak není!

Na horizontu, pod vesnicí Chlum, obhospodařoval děda malou mysliveckou chatu, ve které jsem s ním trávil nejednu

noc. Kousek za chatou v dutých stromech hnízdily sovy. Dalekohledem jsme z posedu pravidelně pozorovali kalouse a puštíky. Cestou z chaty do vesnice stála zchátralá budova bývalé hospody, kde ve větracích půdních otvorech sedávaly sovy pálené se svými mládřaty. V půdních prostorách zřejmě v té době každoročně hnízdily. Ten zvláštní kontrast - krásně zbarvených sov a zchátralé budovy se mi vryl hluboko do paměti.

(Kresba orig. P. Nesvadba)

Dalším nezapomenutelným zážitkem bylo pozorování dudků z oken domu pana Štěpánka, přítele dědy, který bydlel pod vesnicí uprostřed přírody. Díky jemu jsem mohl na vlastní oči spatřit dudčí hnízdo, které bylo ve staré duté třešni. Když jsem se snažil nahlédnout do dutiny, v domnění že spatřím mladé, byl jsem zaskočen silným zápachem, kvůli kterému jsem to musel vzdát. Pár let poté dudci zmizeli a mohl jsem na ně jen vzpomínat. Při loňské návštěvě u myslivce pana Vaňka z Lesné jsem od něho zaslechl velice hřejivou zprávu. Tvrdil, že v jarních měsících

pozoroval u něho na ořechu dudka. Další pozitivní zpráva od myslivce z Nebočad je, že pozoroval dalekohledem ostříže. Bylo to v místech, kde kdysi hnízdívali a kde jsem dokonce znal i jejich hnízdo.

O drobných pěvcích zase někdy příště.

Ptačí návrat před sto lety

Karel Stein

Když mě Pavel Benda oslovil, abych napsal příspěvek do ornitologického zpravodaje, připadalo mi to z mojí strany jako velká troufalost. Nemám k ptákům přece ten správný „vědecký“ vztah. Zato je ale obdivuji: Když je pozoruji z okraje skal, tanou mi na mysli slova oblíbené písničky „závrať z výšky mraků, závrať z letu

vším všudy. Díky jemu a podobným vlastivědátorům se dochovala četná ornitologická pozorování. Jedno z nich bych Vám chtěl slovy Emila Nedera převyprávět.

Vlastně se také jedná o významné ptačí výročí - předloni tomu bylo právě sto let, co byl napuštěn Olešský rybník. Od roku 1886 byl prázdný a bývalé rybníční pozemky sloužily jako louka. Vrchnost tak měla zajištěn větší příjem, než tomu bylo v případě rybníka. V roce 1905 se však podvolila žádosti nájemců luk a rozhodla se rybník v rozsahu poloviny někdejší plochy zase napustit. Očitý svědek Emil Neder tuto událost popsal následovně: „Sotvaže v roce 1906 roztály ledy, objevila se řada mokřadních a vodních ptáků,

ptáků ....“, stoupám si na špičky a chtěl bych se s nimi proletět ... Ale napsat o nich odborný článek, to tedy rozhodně přesahuje moje schopnosti. Protože se však Pavlovi nedá odolat, musel jsem sáhnout k nějaké berličce. Je jí Emil Neder (1867-1939), jeden z významných vlastivědných badatelů na Děčínsku. Jako historik své doby se nespécializoval na jeden obor, jak to děláme dnes, ale byl člověkem širokého rozhledu, kterého zajímala vlastivěda se

jejichž tažná trasa vedla přes Olešku, a zabydleli se u břehů rybníka. Bylo to představení, které nikdo jaktěživ nepamatoval. Objevili se čápi, volavky, potápky roháčové, rackové, lysky černé, divoké husy, kachny a další severští opeřenci. Vzápětí se vyrojili nájemci honitby, kteří si v brzké době přišli na své. Jedna z divokých hus se jednoho dne přidala k hejnu hus domácích, jejichž krmení jí náramně zachutnalo. Majitelka

hejna si již potají mnula ruce a v duchu se radovala z krásného peří, o které husu připraví, jen co ji zažene do ohrady. Husa však byla jiného názoru. Několik kroků před ohradou se vznesla, zakroužila nad hlavou hospodyně a přistála na hladině rybníka. Inu, i husy dokáží být lstivé.“

(Foto: Stará Oleška ve 20. letech 20. století)

EXPEDICE MONTENEGRO 2006

Pavel Benda

Existuje jedno moudré rčení „Navštívenou zemi poznáš buď za 14 dní, nebo za 14 let“. Já jsem ještě s kolegy entomology Lukášem Blažejem a Pavlem Moravcem z praktických důvodů zvolil variantu první a naším cílem byl nově vznikající stát Černá Hora. Země Balkánu mají pro nás nádech zvláštní exotiky a tajemna a každý podvědomě touží se tam alespoň jednou za život podívat a vstřebávat tu zvláštní balkánskou atmosféru a podivnou Rakousko – Uherskou nostalgii. Nový stát Černá Hora v tom hraje, alespoň pro nás, prim. Příroda, zvláštní druhy, zajímaví lidé to vše na nás dýchá exotikou. Na druhou stranu nám to připadá blízké a povědomé, ale ano, vždyť se jedná o variaci jihozápadního Balkánu na nám dobře známé palearktické téma.

Musíme přiznat, že začátek expedice byl poněkud rozpačitý – již v Ústí nad Labem jsme zabloudili a já jsem si v Litoměřicích všiml, že jsem si doma, kromě sandálů, zapomněl všechny boty. Nicméně se nám tyto dětské nemoci expedice podařilo překonat a my jsme vyrazili směr jihovýchod! Dobrým, ba přímo vynikajícím služebníkem nám bylo soukromé auto Škoda – Felicia, které bez nejmenšího zaváhání projelo celou trasu tam a zpět – celkem asi 2 700 km. Expedice začala 3.6. a 16.6. jsme byli v odpoledních hodinách doma. Tento termín se ukázal být jako velmi vhodně zvolený, neboť i na Balkáně byla zima 2005/06 velmi dlouhá se spoustou sněhu, takže skalní stepi, které jsou touto dobou již sežehlé žárem, zářily koberci kvetoucích rostlin. V horách byla sice ještě

místy sněhová pole, ale horské louky byly opět jeden květ.

Na tomto místě uvádím přehled navštívených lokalit, nicméně z pochopitelných důvodů se dále budu rozepisovat jen o některých z nich:

- § Petrovac – vápencové stepi nad mořem
- § Zogajsko blato – gigantická slaniska na dohled od Albánie
- § Šasko jezero – sladkovodní jezero s mokřady a litorálními porosty kousek od Albánie
- § Rumija – vápencové pohoří mezi Skadarským jezerem a mořem
- § NP Skadarsko jezero – sladkovodní jezero s mokřady a litorálními porosty
- § Komovi – vápencové pohoří
- § Plavsko jezero – sladkovodní jezero s mokřady a litorálními porosty v Prokletijích
- § Pohoří Prokletije – vápencové pohoří na Albánské hranici
- § NP Biogradsko jezero – horské jezero a prales v pohoří Bjelasica
- § NP Durmitor a kaňon řeky Tary
- § Kaňon řeky Piva při bosensko – hercegovské hranici

Naše první velká a musíme říci, že asi jednou z nejlepších, byla zastávka na lokalitě „Zogajskoje blato“ nedaleko přímořského města Ulcinj (viz *panoramatické foto L. Blažeje*). Na mapě to byla soustava podivných obdélníkových rybníčků, takže jsme netušili, co od tohoto místa můžeme očekávat. Skutečnost však předčila veškerá naše očekávání! Ale nepředbíhejme. Dostat se na tuto lokalitu se ukázalo jako obtížně řešitelný úkol, neboť celé okolí je hustě poseto zástavbou s uličkami mezi domy, které nikam nevedou a nebo končí u hlubokého kanálu, kterým je celé blato obeháno. Za kanálem je vysoký násep, takže ačkoliv jsme byli jen kousek od této lokality, vůbec nic jsme neviděli a ani netušili, co od ní můžeme očekávat. Po několika marných pokusech jsme odbočili na další polní cestičku, která vedla do pastvin za vsí. Nejdříve jsme minuli několik smetišť a vrakovišť – typický balkánský kolorit - a pokračovali

autem až k místu, kde se polní cesta rozšiřovala. Tam jsme zaparkovali. Já, jako vždy, vyrážím napřed a Pavel Moravec jakoby jen tak mimochodem říká „Čoveče, bylo by dobrý najít nějaké slanisko na pastvině s obnaženým bahnem a trochu od krav pošlapaný, ale zase ne moc. Tam by byli brouci ...“. Za chvíli se mi podařilo najít krásné slanisko velké několik desítek metrů čtverečních s vysráženou solí na povrchu a s typickou slaniskovou vegetací a dokonce s volnými plochami slaného bláta. Lukáš s Pavlem se dali do pečlivého sbírání brouků. Jenže já jsem se chtěl dostat přes kanál na násep a podívat se, co je za ním. Po marném pobíhání po okolí jsem začal sestavovat z pohozených odpadků provizorní lávku. Po ní jsem překonal kanál a vyšplhal se na násep. To co jsem uviděl by vyrazilo dech snad každému! Obrovské slanisko kam až oko dohlédne – minimálně stovky hektarů různých biotopů – od holého suchého bláta, přes holé mokré bláto, obnažená bahnička porostlá slanomilnou vegetací, vysychající louže i mělké rybníčky s porosty rákosu a další mokřadní vegetace. Prostě – ráj a nikde nikdo! Celá oblast je rozdělena nízkými hrázkami do různě velkých obdélníkových rybníčků na jejichž význam jsme nepřišli. Nicméně po hrázkách se dá relativně pohodlně dostat kam chcete. Velmi exoticky působily desítky poletujících pisil čáponohých, stovky volavek stříbřitých a kormoránů malých, desítky exotických ouhorlíků stepních, kolonie rybáků malých, kolonie vrabců pokřovních, pestré husice liščí, kulíci mořští, plaší dytíci úhorní atd. atd.

Podvečer a noc v pastvinách nám zpříjemňovaly desítky vlh pestrých, které zde přes den lovily a v podvečer

posedávaly po desítkách na suchých keřích, všudypřítomní strnadi luční rozezvučují svůj chór a pro nás krásní a exotičtí strnadi černohlaví s melancholickým zpěvem dotvářejí zvláštní podvečerní atmosféru. Tmavou nocí se ozývá volání výřečků a cvrčení lelků.

(pohoří Prokletije, Foto: P. Benda)

Další významnou zastávkou bylo Šasko jezero u albánských hranic s rozsáhlými litorálními porosty. Při plavbě loďkou, kterou jsem si zde za mírný poplatek vypůjčil, jsem vyplašil několik bukáčků malých, kormoránů malých a volavek červených. Nad hlavou mi přelétlo několik kolpíků bílých a rybáků obecných. Při břehu lovil raroh jižní a na přechodu mokřadu a pastviny jsem pozoroval lovičího ťuhýka rudohlavého a volavky vlasaté.

Další nezapomenutelnou zastávkou bylo pohoří Rumija. Utábořili jsme se poblíž vsi Briska v lese, kterému jsme okamžitě začali říkat „Les duchů“. Ještě nikdy jsem neviděl les složený takřka výhradně z obrovských kaštanovníků setých, které by neobejmuli ani čtyři lidé. A těchto stromů tam byly stovky. Každý

večer nás uspávalo volání výřečků malých. Velmi zajímavý se ukázal být výlet do blízkých hor Rumie. Začátek cesty vypadal slibně, neboť cesta byla dokonce turisticky značená červenými kolečky. Nicméně se později ukázalo, že nápad zvolit červené kolečko jako turistickou značku v oblasti s velmi hojným výskytem červených lišejníků kruhovitého tvaru, je poněkud nešťastný. Takže cestu jsme záhy ztratili. A tak alespoň na sklonku dne jsme uviděli bukový prales na úpatí nejvyšší hory Rumija. Cestou jsem pozoroval kroužícího orla nejmenšího, krahujce krátkoprstého, zpívajícího strnada zahradního a vyvedenou rodinku strakapouda prostředního.

Další zajímavou i když krátkou zastávkou bylo Skadarské jezero – největší sladkovodní jezero Balkánu na hranicích Černé hory a Albánie. Tato oblast je již turisticky a rekreačně dosti využívána. K vidění jsou zde obrovské mokřady plné rybáků bahenních, kormoránů malých, volavek vlasatých, bukáčků malých, poláků malých, moudivláčků lužních, kvakotů nočních apod. Velmi vzácně zde hnízdí pelikáni kadeřaví, ale ty jsem neviděl. Černohorská část jezera je národním parkem.

Z dalších navštívených lokalit se musím zmínit ještě alespoň o pohořích Komovi, Prokletije a Durmitor. První téměř, druhé zcela na hranicích s Albánií, oboje s překrásnou horskou přírodou, oboje pomalu, ale jistě podléhající lidské expanzi. K vidění zde byli kosi horští, lindušky horské, bělořiti okroví a orlové skalní. Shlédli jsme překrásné pralesní formace, kde se určování stromů dle kůry přes vrstvu lišejníkovité botanické zahrady stávalo nemožným. Toto vše s přirozenou hranicí přecházející v záplavu barev alpinského, bezlesého pásma a s vysoko čnicími rozeklanými vápencovými masivy s vrstvou sněhu. Bohužel, kde nešlo slyšet a vidět bouření vodopádů, tak bylo slyšet zvuky pracujících kladiv, po nichž zde zůstávají ze starých salaší velmi kontroverzní ubytovací komplexy.

Opravdu nezapomenutelným zážitkem bylo setkání s místním patriotem, pábitem, poskytovatelem pohostinských služeb a výrobcem skvělé rakije (místní destilát) Savo Lekšičem, který nám nezištně poskytl na několik dní azyl. Tato postava je známa a podrobně popisována i v četných českých průvodcích po horách Černé Hory.

V České republice notoricky známé pohoří Durmitor (část je národním parkem) i s navazujícím unikátním kaňonem řeky Tara (zde jsem na skalních stěnách viděl hnízdit břehule skalní a jiříčky obecné) na nás dýchlo domovinou, neboť prakticky všichni návštěvníci, a nebylo jich málo, byli Češi. Bohužel komerční turistika dopadla na toto území plnou silou a my jsme je spěšně opustili. Zajímavý byl přejezd tohoto pohoří po horské štěrkové silničce přes horské sedlo ve výšce přes 2000 m n.m. Při zastávce nás obletovala kavčata žlutozobá, běžné byly lindušky horské, bělořiti šedí a pozoroval jsem také pěvušku podhorní. Bohužel jsem neviděl skalníky zpěvné, kteří tu také hnízdí.

Troufám si říci, že naše návštěva Černé Hory byla velmi zdařilá i přes částečnou nepřízeň počasí. Viděli jsme překrásnou přírodu ještě nezasazenou komerčním turismem, ale i zde se vše překotně mění. Milé bylo i trochu blíže poznat místní obyvatele Černohorce, Srby a také početnou komunitu místních Albánců – příjemné, pohostinné a pracovité lidi, žijící mnohdy ještě ve velmi skromných podmínkách. Dalším plusem Černé Hory je, že si vás nikdo nevšímá, nikdo vás neobtěžuje, nakoupíte si vše co potřebujete a hlavně můžete spát, kde se vám zlíbí.